

UOT: 338

DOI 10.30546/JIECM.2025.1.020

BİZNES MÜNASİBƏTLƏRİNİN İNKİŞAFINDA MENECMENT SİSTEMİNİN EFFEKTİVLİK MEYARLARI

¹ Müşviq İsmayıl oğlu Hüseynov, ² Anar Arif oğlu Hüseynov
³ Zaur Arif oğlu Müşkiyev, ⁴ Emin Bakir oğlu Müseyibli

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
Gəncə şəh., Atatürk prospekti, 450

¹mushviq.huseynov@adau.edu.az, ²anar.huseynov@adau.edu.az
³zaur.mushkiyev@adau.edu.az, ⁴emin.museyibli@adau.edu.az

***Xülasə:** Tədqiqatda biznes subyektlərinin inkişafında menecment sisteminin əhəmiyyəti vurğulanmışdır. Həmçinin biznes subyektlərində proseslərin idarə edilməsi vəzifələri, idarəetmənin effektivliyinin növləri göstərilmişdir. İdarəetmənin effektivliyinin qiymətləndirilməsində nəzərə alınmalı meyarlar təhlil edilmişdir. Biznes münasibətlərinin inkişafında kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri ayırd edilərək, onların əhəmiyyəti əks olunmuşdur. İdarəetmə səmərəliliyini artırmaq üçün ümumi istiqamətlər müəyyən edilmişdir.*

***Acar sozlər:** menecment, biznes, effektivlik, məhsuldarlıq, innovasiya*

Giriş: Biznes subyektlərinin fəaliyyəti əsasən menecment sisteminin effektivliyi ilə müəyyən edilir. Müasir şəraitdə iqtisadiyyatın idarə edilməsi sistemlərinin dəyişdirilməsinin prioritet istiqamətlərindən biri, effektiv menecment sistemi üçün əsaslı nəzəri və metodoloji müddəaların hazırlanmasıdır. Menecmentin səmərəliliyinin yüksəldilməsi yekun nəticələrin yaxşılaşdırılmasının əsas şərtidir. Menecment sisteminin yüksək səmərəliliyinin təmin edilməsi onun qiymətləndirilməsinin obyektivliyindən və etibarlılığından əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Düzgün qiymətləndirmə əminlik gətirir, real tendensiyaları üzə çıxarır, biznes subyektlərində menecment sisteminin səmərəliliyinə təsir edən əsas amilləri və aşkar etməyi təmin edir, subyektlərin nəticələrini müəyyən etməyə, ölçməyə və qiymətləndirməyə imkan verir. Buna görə də hazırda biznes sferasında iqtisadi fəaliyyət praktikasının tələb etdiyi problemlər arasında menecment sisteminin əsas xüsusiyyətlərini, qarşılıqlı əlaqələrin xarakterini və dərəcəsini müəyyən etməklə, onun səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinin təkmilləşdirilməsi problemləri aktuallığı ilə özünü göstərir.

Mövzunun aktuallığı. Bazar münasibətlərinin inkişafı iqtisadiyyatın bütün sahələrində, o cümlədən biznes sferasında sosial – iqtisadi proseslərə adekvat olan menecment sistemlərinin formalaşdırılmasını və inkişaf etdirilməsini tələb edir. Bu baxımdan əmtəə-pu münasibətlərinin obyektivi olan, geniş iqtisadi müstəqilliyə və istehsal-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyan biznes subyektləri yüksək məhsuldarlığı, rəqabət qabiliyyətini və bazarda sabit mövqe tutmanı təmin edən menecment sistemini formalaşdırmaqda maraqlıdırlar.

Tədqiqatın məqsədi. Tədqiqatın məqsədi biznes münasibətlərinin inkişafı baxımından menecment sisteminin səmərəliliyi ilə bağlı elmi-praktiki məsələləri araşdırmaqdan, bu istiqamətdə praktiki əhəmiyyətli tədbirlər müəyyən etməkdən ibarətdir. Tədqiqatın məqsədlərinə daxildir:

- biznesin idarə edilməsi ilə bağlı elmi-nəzəri aspektlərin öyrənilməsi;
- idarəetmədə menecment sisteminin effektivliyi meyarlarının müəyyən edilməsi;
- biznes idarəetməsi ilə bağlı mövcud vəziyyətin təhlili;
- menecment sisteminin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi;
- idarəetmənin effektivliyinin yüksəldilməsi istiqamətlərinin müəyyən edilməsi;

- menecment sisteminin təkmilləşdirilməsinin yollarının müəyyən edilməsi.

Tədqiqat obyektı. Tədqiqatın obyektı biznes sferasında fəaliyyət göstərən subyektlər müəyyən edilmişdir.

Tədqiqat metodları. Tədqiqat prosesində sistemli və müqayisəli təhlil metodlarından istifadə olunmuşdur.

MATERİALLAR VƏ MÜZAKİRƏLƏR

İstənilən biznes son nəticədə mənfəət üçün yaradılır. Eyni zamanda, biznesin mövcudluğu təkcə bu məqsədlə məhdudlaşmır və onun effektivliyini təmin etmək ən vacib məsələlərdən hesab edilir. Bu baxımdan biznesin inkişafı strategiyasını hazırlamaq və biznes sisteminin bir vəziyyətdən digərinə necə və hansı dinamika ilə keçməsinə nəzarət etmək vacibdir [8, s.280]. Biznesin inkişafını xarakterizə edən göstəriciləri düzgün müəyyən etmək üçün menecer təkcə müəssisənin keçmişdə əldə etdiyi nəticələri nəzərə almamalı, həm də yeni meyarlar müəyyən etməlidir.

Biznesin uğuru və səmərəliliyi subyektin strateji məqsədlərinə nə qədər tez və hansı resurslarla nail olması ilə müəyyən edilir [3, s.112]. Bu məqsədlə hədəf idarəetmə sistemini qurmaq üçün biznes subyekti öz məqsədlərini başa düşmək və rəsmiləşdirmək mərhələsindən keçməlidir. Növbəti addım, biznes subyektinin məqsədlərinə uyğun olaraq fəaliyyət standartlarının hazırlanması, tapşırıqların və təşəbbüslərin formalaşdırılması, məqsədlərə çatmaq üçün zəruri olan səlahiyyətlərin müəyyənəşdirilməsidir. Hədəf idarəetmə sisteminin qurulmasının son mərhələsi hazırlanmış məqsədlərə istinad edərək kadrların motivasiyası və həvələndirilməsi məsələlərini həll etməkdir [9, s.390].

Biznesin inkişafı strategiyalarının həyata keçirilməsi çərçivəsində biznes proseslərinin idarə edilməsinə dair elmi fikirlərin nəzəri ümumiləşdirilməsi və inkişafı hazırda iqtisadiyyatın aktual məsələlərindən hesab edilir [10, s.54]. Biznesin idarə edilməsinə yanaşmalar istehlakçılarla onların tələbatlarının hərtərəfli müəyyən edilməsi və ödənilməsinə əsaslanan proses yönümlü modeldən istifadənin məqsədəuyğunluğunu göstərir [7, s.79]. Hazırda sürətli iqtisadi transformasiyalar, yüksək rəqabət səviyyəsi, qloballaşmanın iqtisadiyyata təsiri, xarici mühitdə baş verən dəyişikliklər biznes sferasında daha effektiv alətlər və metodlar axtarmağı tələb edir. Bu baxımdan bazarda rəqabət üstünlüklərinin əldə edilməsinə və uzunmüddətli artıma yönəldilmiş menecment sisteminə ehtiyac var. Belə mühüm vəzifə ilə əlaqədar olaraq subyektlərdə biznes proseslərinin inkişafının və təkmilləşdirilməsinin innovativ modelinə yenidən istiqamətlənmə zərurəti yaranır. Onun həlli yolu strateji idarəetmə çərçivəsində əldə edilir.

Məhz inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi çərçivəsində biznes proseslərinin idarə edilməsi optimallaşdırma yollarını tapmağa və müəyyən edilmiş hədəflərə nail olmağa imkan verir. Buna görə də elmi-metodiki müddəaların təkmilləşdirilməsi və onların praktiki fəaliyyətdə sonrakı istifadəsi məqsədi ilə biznes prosesinin idarə edilməsinin nəzəri aspektlərinin öyrənilməsi öz əhəmiyyətini göstərməkdədir [5, s.278].

Biznes subyektlərində proseslərin idarə edilməsində aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirilməsi vacibdir [12, s.402]:

- müəssisənin idarə edilməsi ilə bağlı yanaşmaların əsaslandırılması, onun üstünlüklərinin müəyyən edilməsi;
- biznes münasibətlərinin əsas xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi və biznes prosesinin idarə edilməsinin səmərəliliyini təmin etmək məqsədilə “biznes prosesi” kateqoriyasının mahiyyətinin şərhli;
- sahibkarlığın strateji idarə olunması çərçivəsində biznes proseslərinin idarə edilməsinin və idarəetmə qərarlarının qəbulunun konseptual modelinin hazırlanması;
- biznesin inkişafı strategiyası çərçivəsində biznes prosesinin optimallaşdırılmasının faktiki yollarının müəyyən edilməsi;

• iqtisadi transformasiya müəssisələrin müasir idarəetmə şərtlərinə cavab verəcək idarəetməyə yeni, adekvat yanaşmalar tələb edir.

Hazırda bir çox iqtisadi hadisələr var ki, onların hər biri biznes fəaliyyətinin müəyyən aspektini vurğulayır [2, s.68]. Müasir biznes münasibətləri şəraitində bu münasibətlərin idarə edilməsi prosesini əsaslandırmaq üçün aşağıdakılara diqqət yetirmək əhəmiyyətlidir:

- müxtəlif idarəetmə üsullarının tətbiqinə yanaşmalar müəyyən bir vəziyyətlə əlaqədardır və qərar qəbulu müəyyən edilmiş iş səviyyələrinə uyğun deyil, müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir. Biznes subyektlərinin fəaliyyətinə, onun rəqabət qabiliyyətinə əsaslı təsir göstərən potensial problemlərin müəyyən edilməsi bu baxımdan xüsusilə vacibdir;

- sistemli yanaşma biznesin mahiyyətini müəyyən edən bir-biri ilə əlaqəli, qarşılıqlı əlaqədə olan elementlərin - tapşırıqlar, resurslar, proseslər məcmusu kimi qəbul edilir. Eyni zamanda, biznes subyektlərinin fəaliyyətinin effektivliyi onun ayrı-ayrı komponentlərindən asılı deyil;

- idarəetməyə funksional yanaşmaya görə ona qarşıya qoyulan vəzifələrə nail olmaq üçün yerinə yetirilməli olan funksiyaların məcmusu kimi qəbul edilir. Funksional idarəetmə xüsusi bacarıqların gücləndirilməsinə yönəldilir, idarəetmə strukturunun əyilməzliyi, informasiya təminatının məhdudlaşdırılması, ayrı-ayrı müəssisələrin fəaliyyətinin təhlili və nəzarəti, qayda və prosedurların standartlaşdırılması istəyi, daha yüksək idarəetməyə yönəldilməsi və s. ilə xarakterizə olunur. Funksional idarəetmə prinsipləri əsasında qurulan təşkilatlar şaquli topologiyaya, funksional ixtisaslaşmaya və sərt şaquli iyerarxiyaya malikdir. Bu, təşkilatların səmərəli fəaliyyətinə mane olan informasiya və digər maneələrin yaranmasına gətirib çıxarır. Hazırda biznesdə uzunmüddətli müvəffəqiyyəti hədəfləyən müəssisələr üçün effektivliyi təmin etmək məsələsi aktuallaşmaqdadır;

- idarəetməni biznes məqsədlərinə çatmağa yönəlmiş davamlı, bir-biri ilə əlaqəli vəzifələrin məcmusu kimi nəzərdən keçirmək olar. Bu prinsiplər idarəetmənin səmərəliliyini yüksəldir, çünki o, məhsulların (xidmətlərin) müştərisinə yönəlir və buna görə də onun tətbiqi rəqabət qabiliyyətli istehsala nail olmağa imkan verir.

Biznes subyektlərində idarəetmənin effektivliyinin bir çox növləri mövcuddur:

- təsir vasitəsi ilə - hədəf, strateji və taktiki, planlı, proqnozlaşdırıcı, programlı, konseptual, motivasiya və stimullaşdırıcı, resurs və potensial;

- təsirin məzmununa görə - iqtisadi, sosial, innovativ, təşkilati, ekoloji;

- effektin təzahür səviyyəsinə görə - milli iqtisadi, regional, sahəvi, xarici iqtisadi;

- səmərəliliyin formalarına görə - menecerin fəaliyyəti, idarəetmə aparatı, idarəetmə prosesi, idarəetmə sistemi, idarəetmə innovasiyaları;

- idarəetmə sistemlərinin növləri üzrə - marketing, innovasiya, istehsal, maliyyə.

İdarəetmənin effektivliyinin qiymətləndirilməsi kifayət qədər mürəkkəbdir, ona görə də qiymətləndirmə üçün səmərəliliyə təsir edən müxtəlif amilləri nəzərə alan çoxlu sayda meyar və üsullar mövcuddur. İdarəetmənin effektivliyinin qiymətləndirilməsində aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır [11, s.85]:

- idarəetmənin nəticəsi həmişə mənfəətlə olmur;

- belə qiymətləndirmə birbaşa və dolaylı nəticəyə gətirib çıxarır ki, bu da onun əldə edilməsində rəhbərliyin rolunu gizlədir;

- idarəetmənin nəticəsi təkcə iqtisadi deyil, həm də sosial, sosial-iqtisadi ola bilər.

Biznes subyektlərinin idarə edilməsinin səmərəliliyini müəyyən edərək idarəetmə xərclərinin tərkibini düzgün müəyyən etmək vacibdir. Bu məsələlərə aşağıdakılar daxildir:

• müəssisənin idarəetmə aparatının və onun bölmələrinin hesablamalarla əsas və əlavə əmək haqqı;

• idarəetmənin əsas vəsaitlərinin;

• idarəetmə otaqlarının işıqlandırılması, bütün növ enerjinin dəyəri;

• müxtəlif köməkçi vasitələrin dəyəri materialları və s.

Sadalanan elementlərə münasibətdə idarəetmə xərclərinin strukturu və onun dinamikası müəyyən edilir [1, s.600]. İdarəetmənin effektivliyinin qiymətləndirilməsində mühüm göstəricilər subyektlərin

yekun nəticələrini və deməli, idarəetmənin effektivliyini tam xarakterizə edən mənfəət və rentabellikdir. Eyni zamanda, bu təsərrüfat vahidinin fəaliyyəti ilə əlaqəli olmayan amillərin mənfəətə təsirini istisna etmək lazımdır [4, s.171]. İdarəetmənin effektivliyini qiymətləndirərkən bütün ümumiləşdirmə sistemindən və xüsusi göstəricilərdən kompleks şəkildə istifadə etmək lazımdır. İdarəetmə fəaliyyətinin idarəetmə subyektinə münasibətdə effektivliyini kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri ilə xarakterizə etmək olar.

İdarəetmə sisteminin fəaliyyətinin kəmiyyət göstəricilərinə aşağıdakılar daxildir [6, s.130]:

- əmək göstəricilərinin məcmusu - idarəetmə sahəsində canlı əməyin qənaəti və s.;
- idarəetmə sisteminin maliyyə fəaliyyətinin göstəriciləri;
- vaxta qənaət göstəriciləri və s.

İdarəetmənin sosial səmərəliliyinin göstəriciləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir:

- idarəetmənin elmi-texniki səviyyəsinin yüksəldilməsi;
- idarəetmə proseslərinin inteqrasiya səviyyəsi;
- menecerlərin peşəkar inkişafı; qəbul edilmiş qərarların etibarlılıq səviyyəsinin artırılması;
- təşkilati mədəniyyətin formalaşdırılması;
- sistemin idarə olunması;
- işdən məmnunluq;
- ictimai etimad qazanmaq; təşkilatın sosial məsuliyyətinin gücləndirilməsi;
- ekoloji nəticələr.

Bu göstəricilərin effektivliyi əmək şəraitinin asanlaşdırılması və yaxşılaşdırılması, kollektivdə psixoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, menecerlərlə ifaçılar arasında normal münasibətlərin qurulması və s. ilə xarakterizə oluna bilər. Əgər idarəetmənin səmərələşdirilməsi nəticəsində qeyd edilən göstəricilərin yüksək səviyyəsinə nail olmaq mümkün olarsa, o zaman idarəetmə sisteminin təşkilində müsbət dəyişiklik baş verir və iqtisadi effekt əldə edilir. Təşkilatın idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi, kompüter informasiya texnologiyalarının tətbiqi müəyyən kapital qoyuluşları, investisiyalar tələb edir ki, bu da layihələrin idarə olunmasının qiymətləndirilməsini tələb edir.

Nəticə. Beləliklə, ümumiləşdirilmiş formada idarəetmənin effektivliyi üçün aşağıdakı meyarları ayırd etmək olar:

1. Səmərəlilik - təşkilatın məqsədlərinə çatma dərəcəsi.
2. Mənfəətlilik - resursların zəruri və faktiki istehlakının nisbəti.
3. Keyfiyyət - məhsulların (xidmətlərin) xüsusiyyətlərinin istehlakçıların standartlarına və tələblərinə uyğunluğu.
4. Məhsuldarlıq - müəyyən dövr üçün istehsal olunan məhsulların (xidmətlərin) həcmnin fiziki, maya dəyəri və digər göstəricilərdə və verilmiş istehsalın həcminə uyğun gələn resursların dəyərində nisbəti.
5. İş həyatının keyfiyyəti – işçilərin iş şəraiti.
6. İnnovativ fəaliyyət - təşkilatın müxtəlif funksional sahələrində yeniliklərin tətbiqi.

Səmərəlilik kateqoriyasının, onu müəyyən edən amillərin, idarəetmə işinin məzmunu və nəticələrinin təhlili belə nəticəyə gəlməyə imkan verir ki, səmərəliliyin adekvat məzmunu və təzahür formaları bir tədbir, səmərəlilik meyarı kimi çıxış edə bilən göstəricilər qruplarıdır. İdarəetmə sisteminin hər bir variantı səmərəlilik kriteriyasının müəyyən dəyərində uyğundur və nəzarətin vəzifəsi müvafiq meyarın ən sərfəli qiymət aldığı idarəetmə variantını tapmaqdır. İdarəetmə səmərəliliyinin artırılması hər hansı bir müəssisənin uğurlu fəaliyyətinin zəruri komponentidir. Hal-hazırda idarəetmənin effektivliyini artırmağın bir çox yolu var, onların hər biri ya liderin özünə, onun şəxsi və peşəkar keyfiyyətlərinə, ya da idarəetmə fəaliyyətinin hər hansı elementinə yönəlmişdir. İdarəetmə səmərəliliyinin artırılması üzrə iş hər hansı bir elementdən başlaya bilər, onun təkmilləşdirilməsi təşkilat üçün ən aktualdır. Yalnız elementlərin bir-biri ilə əlaqəsini yadda saxlamaq vacibdir. İdarəetmə səmərəliliyini artırmaq üçün ən ümumi istiqamətlər aşağıdakılardır:

1. İdarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi, onun maksimum sadələşdirilməsi, əksər funksiyaların qeyri-mərkəzləşdirilməsi, ixtisas və şəxsi keyfiyyətlər nəzərə alınmaqla idarəetmə səlahiyyətlərinin müəyyən edilməsi.

2. Təşkilatın güclü və zəif tərəflərinin təhlili əsasında inkişaf strategiyasının hazırlanması.

3. Qərar qəbuletmə sisteminin, idarəetmə qaydaları və prosedurlarının, həvəsləndirmə sistemlərinin işlənilib hazırlanması.

4. Kadr seçiminin ən səmərəli üsullarının tətbiqi və s.

Müasir bazar şəraitində idarəetmə prosesinin səmərəliliyi üçün hər bir menecerin dərin və çoxşaxəli biliyə malik olması ilə yanaşı, həm də operativliyi ilə seçilən, yeniliyi dərk edən, daim təşəbbüskar olması zəruridir. İşçinin əmək fəaliyyətinin, o cümlədən idarəetmə sahəsində səmərəliliyinin inkişafına təsir göstərə bilər. İdarəetmə səmərəliliyinin artmasına istehsalatda təkmilləşdirmə sistemi kömək edir. Təkmilləşdirmə işçinin müəyyən bir fəaliyyət növü üzrə bilik və bacarıqlarını təkmilləşdirməyə və dərinləşdirməyə yönəldilir.

İdarəetmə səmərəliliyinin yüksəldilməsinin ən vacib yollarından biri təşkilatda innovasiyaların aktiv şəkildə dəstəklənməsi hesab olunur. İnnovasiyanı dəstəkləyən amillər bunlardır: innovasiyanın inkişaf etdirilməsində lazımi sərbəstliyin təmin edilməsi, innovatorların lazımi resurs və avadanlıqla təmin edilməsi; işçilər arasında qarşılıqlı anlaşmanın dərinləşdirilməsi.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: Aparılan tədqiqat işinin elmi yenilikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- biznesin idarə edilməsi ilə bağlı elmi-nəzəri aspektlərin öyrənilməsi əsasında menecmet sisteminin effektivliyi meyarlarının müəyyən edilməsi;

- menecmet sisteminin səmərəliliyi qiymətləndirilməklə idarəetmənin effektivliyinin yüksəldilməsi istiqamətləri müəyyən edilmişdir;

- menecmet sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər müəyyən edilmişdir;

- biznes münasibətlərinin inkişafının prioritetləri müəyyənləşdirilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasov A.B. Biznesin əsasları. Bakı, 2005, 656 s.
2. Abbasov A.B. Biznesin təşkili və idarə edilməsi /Dərslük. Bakı: "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı, 2011. 464 s.
3. Abbasov İ.M., Sadıqov R.F. Menecment (dərs vəsaiti) – Bakı Biznes Universitetinin nəşri, 2013. 205 s.
4. Nuriyev Ə.X. Regional siyasət və idarəetmə. Bakı, «Elm», 2004, 348 s.
5. İmanov Ə.S. Kiçik sahibkarlıq. Bakı, "Elm" nəşriyyatı. Bakı, 2009, 363s.
6. Байкулова А. Н. Рабочее общение // Проблемы речевой коммуникации : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. М. А. Кормилицыной. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2012. Вып. 12. С. 127-138.
7. Боголюбов, С.А. Этические и правовые вопросы предпринимательства: Практическое пособие / С.А. Боголюбов, Г.М. Волков, Б.А. Геренрот. М.: Норма, 2008. – 240 с.
8. Горбашко Е. А. Управление конкурентоспособностью : учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / под редакцией Е. А. Горбашко, И. А. Максимцева. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 447 с.
9. Кибанов, А.Я. Этика деловых отношений: Учебник. 2-е изд., испр. и доп. / А.Я. Кибанов, Д.К. Захаров, В.Г. Коновалова. М.: Инфра-М, 2008. – 432 с.
10. Кормилицына М.А. Семантически осложненное (полипропозитивное) простое предложение в устной речи. 3-е изд. М. : Книжный дом «ЛИБРО-КОМ», 2011. 152 с.
11. Ширяев В.И. Управление предприятием: Моделирование, анализ, управление / В.И. Ширяев, И.А. Баев, Е.В. Ширяев. - М.: КД Либроком, 2015. 272 с.

12. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. 6-е изд. СПб.: Питер, 2011. 448 с.

УДК: 338

КРИТЕРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ СУБЪЕКТОВ БИЗНЕСА

¹ Гусейнов Мушви́г Исмаил оглы, ² Гусейнов Анар Ариф оглы
³ Заур Ариф оглы Мушкиев, ⁴ Эмин Бакир оглы Мусейбли
Азербайджанский Государственный Аграрный Университет
г. Гянджа, проспект Агатюрка, 450

¹ mushviq.huseynov@adau.edu.az, ² anar.huseynov@adau.edu.az
³ zaur.mushkiev@adau.edu.az, ⁴ emin.museyibli@adau.edu.az

Резюме: В исследовании подчеркнута важность системы управления в развитии субъектов предпринимательства. Также обозначены задачи управления процессами в субъектах хозяйствования, виды эффективности управления. Проанализированы критерии, которые необходимо учитывать при оценке эффективности управления. Выделены количественные и качественные показатели в развитии деловых отношений и отражена их значимость. Определены общие направления повышения эффективности управления.

Ключевые слова: менеджмент, бизнес, эффективность, производительность, инновации

UDC: 338

EFFECTIVENESS CRITERIA OF THE MANAGEMENT SYSTEM IN THE DEVELOPMENT OF BUSINESS SUBJECTS

¹ Mushvig Ismayil oglu Huseynov, ² Anar Arif oglu Huseynov
³ Zaur Arif oglu Mushkiyev, ⁴ Emin Bakir oglu Museyibli
Azerbaijan State Agrarian University
Ganja city, Ataturk avenue, 450

¹ mushvig.huseynov@adau.edu.az, ² anar.huseynov@adau.edu.az
³ zaur.mushkiyev@adau.edu.az, ⁴ emin.museyibli@adau.edu.az

Summary: The importance of the management system in the development of business entities was emphasized in the study. Also, tasks of managing processes in business entities, types of management effectiveness are indicated. The criteria to be taken into account in the assessment of management effectiveness were analyzed. Quantitative and qualitative indicators are distinguished in the development of business relations and their importance is reflected. General directions for improving management efficiency are defined.

Keywords: management, business, efficiency, productivity, innovation

Redaksiyaya daxilolma: 29.11.2024

Çapa qəbul olunma: 15.04.2025

